

Raport Branżowy ILO

Styczeń 2021

COVID-19 i jego wpływ na warunki pracy w branży przetwórstwa mięsnego¹

Pandemia COVID-19 cały czas wywiera wpływ na branżę rolniczą, zarówno na producentów jak i pracowników, przy czym niektóre sektory cierpią szczególnie mocno. Branża przetwórstwa mięsnego jest jednym z nich. Skutki pandemii odbiły się echem w całym łańcuchu dostaw produktów mięsnych, od produkcji (hodowla zwierząt gospodarskich), przez przetwórstwo, po sprzedaż detaliczną, co nieuchronnie wpływa na przedsiębiorstwa i zatrudnionych tam pracowników. Doświadczając kolejnych skutków pandemii w kontekście produkcji żywności, trzeba zacząć wyciągać wnioski z ognisk epidemii pojawiających się szczególnie często w zakładach przetwórczych w krajach będących ważnymi producentami mięsa. Należy przyspieszyć reformy w celu wzmocnienia branży mięsnej i żywnościowej w ogóle, uodparniając ją na takie zdarzenia w przyszłości, żebyśmy z tego kryzysu wyszli silniejsi (zgodnie z koncepcją "odbudowywać lepiej"/"build back better"). Można to osiągnąć poprzez poprawę warunków pracy, gdyż braki w tym zakresie pogorszyły możliwość zareagowania branży mięsnej i jej pracowników na skutki pandemii.

W niektórych krajach ogniska wirusa doprowadziły do zamknięcia zakładów przetwórczych lub ograniczenia ich mocy produkcyjnych, co skutkowało obniżoną produkcją przetworzonego mięsa. Spowodowało to nadpodaż i obniżenie cen zwierząt, przy jednoczesnym wzroście cen hurtowych i detalicznych mięsa przetworzonego. Jednocześnie, gwałtowny spadek aktywności w zakresie usług branży spożywczej, boleśnie dotkniętej przez pandemię, w połączeniu ze spadkiem przychodów gospodarstw domowych, wpłynęły na zmiany w jakości i rodzaju produktów, wzrost kosztów, spadek przychodów i pojawienie się dodatkowych wyzwań logistycznych w

© USAID Etiopia
Mięso przetwarzane na eksport

łańcuchu dostaw w przetwórstwie mięsnym². Wywołane przez pandemię zakłócenia i "wąskie gardła" w łańcuchu dostaw w branży rolno-spożywczej doprowadziły do obaw co do dostępności i bezpieczeństwa żywności; a ogniska COVID-19 pojawiły się w ubojniach i zakładach przetwórstwa mięsnego na całym świecie. W ciągu ostatnich 10 miesięcy odnotowano ogniska wirusa w krajach produkujących mięso takich jak Argentyna, Australia, Brazylia, Kanada, Niemcy, Irlandia, Holandia, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone. W Stanach Zjednoczonych około 10% pracowników w zakładach przetwarzających wołowinę i wieprzowinę dostało dodatni wynik testu na koronawirusa, a współczynnik zakażeń

¹ Niniejszy raport skupia się na krajach, w których pojawiły się ogniska COVID-19 w branży przetwórstwa mięsnego.

² Valeria Borsellino et al., "COVID-19 drives consumer behaviour and agro-food markets towards healthier and more sustainable patterns", *Sustainability*, 12 października 2020; Katie James, "Spain's domestic demand for high-end meat dampened by COVID-19", *Pork Business*, 22 października 2020; "COVID-19 to cause further disruptions to the meat supply chain", *Supply Chain Digital*, 23 kwietnia 2020; "How the coronavirus pushes up food prices", Retail Detail EU, 31 sierpnia 2020; "Coronavirus sends China's meat prices opposite ways", *Financial Times*, 12 lutego 2020.

w niektórych zakładach sięgnął od 30% do 70%³. Chiny, które konsumują około 25% światowej produkcji mięsa⁴, również doświadczyły niedoboru mięsa i wzrostu cen, spowodowanych brakiem pracowników w rzeźniach z powodu kwarantanny⁵. W Unii Europejskiej, oprócz Niemiec i Holandii, pojawiły się również ogniska COVID-19 w Belgii, Francji, Irlandii, Polsce i Hiszpanii, a w niektórych zakładach zakażonych było 20%-25% pracowników⁶. W odróżnieniu od sytuacji w Amerykach i w Europie, w Azji – regionie produkującym najwięcej mięsa na świecie – nie zgłoszono większych ognisk koronawirusa. Wg tamtejszej branży, kluczową rolę odegrały wprowadzone przez nich środki zapobiegawcze⁷.

Segment przetwórstwa mięsnego, będący częścią łańcucha dostaw mięsa, obejmuje zakłady, w których wykonuje się ubój zwierząt, jak również rozbiór tusz, przetwarzanie, pakowanie i dystrybucję mięsa przeznaczanego do konsumpcji lub dalszej sprzedaży. Rynek mięsny, wyceniany na około 1,7 miliarda dolarów w 2019 r.⁸, odgrywa istotną rolę w branży spożywczej. Światowa produkcja mięsa zwiększyła się czterokrotnie od lat 60. XX wieku, aby sprostać rosnącemu popytowi. W 2018 r. na świecie wyprodukowano około 342 milionów ton mięsa, a trzy kraje – Chiny, Stany Zjednoczone i Brazylia – wspólnie odpowiadały za ponad połowę światowej produkcji mięsa⁹. W ciągu ostatnich trzech dekad, Azja stała się największym producentem mięsa, chociaż jego produkcja w Europie i Ameryce Północnej również rosła, jeśli chodzi o liczby bezwzględne¹⁰.

Z czasem nastąpiło przeniesienie produkcji z małych firm do skonsolidowanych przedsiębiorstw działających na wielką skalę, konkurencyjnych dzięki swej wydajności i ekonomii skali. Mimo tego międzynarodowe korporacje wciąż odpowiadają tylko za niecałe 10% światowej produkcji mięsa¹¹. Dla przykładu, w Azji rynek jest

zdominowany przez wielkie korporacje, zarówno będące własnością kapitału zachodniego, jak i rozwijające się miejscowe firmy azjatyckie. Trwająca obecnie pandemia sprawia, że przywiązuje się jeszcze większą wagę do industrializacji oraz restrykcyjnego przestrzegania zasad higieny w produkcji mięsa¹². W Stanach Zjednoczonych cztery największe firmy przetwarzające wołowinę, wieprzowinę i drób mają po 55%-85% udziału w rynku w swoim sektorze. Produkcja wołowiny w tym kraju skupia się w 12 zakładach, odpowiadających za 52% całego uboju bydła, a inne 12 zakładów odpowiada za ponad 50% produkcji wieprzowiny¹³. W Unii Europejskiej czołowe 15 firm odpowiada za 28% produkcji mięsa¹⁴. Zakłady produkcyjne przeniosły się z centrów miast do obszarów wiejskich, aby znaleźć się bliżej ferm hodowlanych i obniżyć koszty transportu, ograniczyć wpływ na środowisko i skorzystać z dostępnej tam siły roboczej¹⁵. Badania naukowe przeprowadzone w Brazylii i Stanach Zjednoczonych wykazały, że pandemia COVID-19 poważnie dotknęła społeczności, w których zlokalizowane są zakłady przetwórstwa mięsnego¹⁶.

Badanie sektora mięsnego w Europie wykazało, że koncentracja branży w kilku dużych firmach zajmujących się produkcją masową przyczyniła się do wzrostu zapotrzebowania na pracowników wykonujących proste, powtarzalne czynności na liniach produkcyjnych, podczas gdy wykwalifikowanych pracowników zatrudnia się na stanowiskach nadzorczych, w kontroli jakości oraz przy obsłudze i automatyce maszyn¹⁷. Wykorzystanie nowoczesnych technologii i automatyki w sektorze mięsnym wzrosło w ciągu ostatnich lat, chociaż ich wdrażanie następuje powoli. Można to wytłumaczyć wysokimi kosztami, niskimi marżami oraz wysokim stopniem zmienności jeśli chodzi o przetwarzane tusze zwierzęce, co utrudnia standaryzację rozwiązań technologicznych.

3 Cortney Cowley, "COVID-19 Disruptions in the U.S. Meat Supply Chain", in Federal Reserve Bank of Kansas City, 31 lipca 2020.

4 OECD Data, "Meat consumption in thousand tonnes", 2019. Chiny odpowiadają za około 25% całkowitego spożycia mięsa na świecie (wołowina, drób, wieprzowina i baranina), na drugim miejscu są Stany Zjednoczone (13%), Brazylia (7%), Rosja i Meksyk (po 3%).

5 FAO, "COVID-19: Channels of transmission to food and agriculture", maj 2020.

6 "Europe's meat industry is a coronavirus hot spot", Deutsche Welle, 26 czerwca 2020.

7 Neo Chai Chin, "Covid-19 and meat plants in Asia: A contrast in fortunes to the United States?" Eco-Business, 22 maja 2020.

8 McKinsey & Co., "Alternative proteins: The race for market share is on", 16 sierpnia 2019.

9 FAOSTAT, 2018.

10 H. Ritchie and M. Roser, "Meat and dairy production", Our World in Data, 2017.

11 Eurofound, "Future of manufacturing Meat processing workers: Occupational report", 2018; Institute of Agriculture and Trade Policy, "Mighty giants: Leaders of the global meat complex", 10 kwietnia 2018; James M Macdonald et al., "Consolidation in U.S. meatpacking", Agricultural Economic Report No.785, 2000; "Największych 10 światowych przetwórców mięsa odpowiada za około 15% uboju na świecie, a kolejne 10 podmiotów odpowiada za kolejne 3%. Rynek tej branży jest mocno fragmentaryczny, a między krajami występują duże różnice w praktykach, jakości i preferencjach, co nieliczni zdołali wykorzystać, aby skutecznie rozwijać swoją działalność" European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions, "Putting meat on the bones. A report on the structure and dynamics of the European meat industry", 2011.

12 Arve Hansen and Jostein Jakobsen, "COVID-19 and the Asian meat complex", East ASIA Forum, 29 września 2020.

13 Jen J. Skerritt et al., "Meat shortages reopen costly path to smaller U.S. plants", Bloomberg, 26 czerwca 2020; Charles A. Taylor et al., "Livestock plants and COVID-19 transmission", PNAS, 19 listopada 2020.

14 Charles A. Taylor et al., "Livestock plants and COVID-19 transmission", PNAS, 19 listopada 2020.

15 P. Martin, "Agricultural Labor: Supply of Labor", *Encyclopedia of Agriculture and Food Systems*, 2014, 143-156; V Smil, *Should We Eat Meat?: Evolution and Consequences of Modern Carnivory*, Wiley-Blackwell, marzec 2013, p. 98.

16 Leah Douglas and Tim Marema, "When Covid-19 hits a rural meatpacking plant, county infection rates soar to five times the average", Food and Environment Reporting Network, 28 maja 2020; Ana Mano, "Special Report: How COVID-19 swept the Brazilian slaughterhouses of JBS, world's top meatpacker", Reuters, 8 września 2020.

17 Eurofound, "Future of manufacturing Meat processing workers: Occupational report", 2018.

Mimo to, uważa się, że automatyzacja to kluczowe narzędzie pomagające rozwiązać problemy z bezpieczeństwem i higieną, które stały się szczególnie widoczne w dobie pandemii. Automatyzacja będzie też w stanie zapewnić zrównoważony rozwój branży w przyszłości¹⁹.

Chociaż nie dysponujemy łatwo dostępnymi, całościowymi, globalnymi danymi na temat zatrudnienia w sektorze przetwórstwa mięsnego, to wiemy między innymi, że w 2015 r. w Chinach sama produkcja wołowiny dała pracę ok. 8,7 miliona małych wytwórców, którzy – ubijając 9 lub mniej sztuk bydła rocznie – są odpowiedzialni za 90% operacji związanych z bydłem w tym kraju. Duże przedsiębiorstwa wykorzystują nowoczesne technologie i zaspokajają popyt konsumentów produktów ze średniej i wysokiej półki²⁰. W Stanach Zjednoczonych branża ta zatrudnia bezpośrednio około 360 000 pracowników, zarówno do zadań rutynowych jak i precyzyjnych, w tym ćwiartowanie, rozbiór i przygotowanie mięsa (a także drobiu i owoców morza)²¹. Szacuje się, że w Unii Europejskiej (łącznie z Wielką Brytanią) przy produkcji, przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa i produktów pochodzenia mięsnego pracuje około miliona osób, co stanowi prawie 21% całego zatrudnienia w branży spożywczej i tytoniowej tych krajów²². Branża mięsna w Niemczech daje pracę 128 000 osób²³, podczas gdy w Wielkiej Brytanii przetwórstwo mięsne zapewnia zatrudnienie dla 97 000 ludzi²⁴. Prawie 500 000 osób pracuje w ubojniach w Brazylii²⁵, podczas gdy w sąsiadującej z nią Argentynie branża mięsna zatrudnia – pośrednio i bezpośrednio – 422 000 ludzi²⁶. W latach 2018-19 w Australii, branża czerwonego mięsa i hodowli zwierząt gospodarskich zapewniała bezpośrednio 190 000 miejsc pracy. Segment produkcyjny, obejmujący bydło hodowane na wołowinę, owce oraz fermy mieszane, zapewniał 128 880 miejsc pracy, przetwórstwo 31 200; a pozostałe miejsca pracy to stanowiska w sprzedaży hurtowej i detalicznej. Branża ta wygenerowała również pośrednio 245 000 miejsc pracy w firmach wspierających ten sektor (dostarczanie surowców, transport, sprzedaż, zdrowie zwierząt)²⁷.

Raport zamówiony niedawno przez Meat Business Women wykazał, że kobiety stanowią 36% pracowników branży mięsnej. Dokument ten – sporządzony na podstawie danych ankietowych z Australii, Irlandii, Nowej Zelandii, Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych – podkreśla również, że kobiety zajmują jedynie 14% stanowisk kierowniczych na poziomie zarządu oraz 5% stanowisk prezesów zarządu w branży²⁸. W Europie również widać pewną preferencję wobec pracowników płci męskiej²⁹.

Szybkie tempo oraz powtarzalny charakter pracy na liniach produkcyjnych, obróbka tusz zwierzęcych, używanie ostrych narzędzi, a przy tym ogólnie trudne warunki pracy z długimi zmianami w niskich temperaturach, niskie wymagane kwalifikacje i niskie płace przyczyniają się do trudności z zatrzymaniem pracowników w tym sektorze. Jako że zapotrzebowanie na siłę roboczą zmienia się w zależności od popytu na produkty mięsne na rynku, agencje pośrednictwa pracy rozwinęły działalność w tym zakresie i często rekrutują imigrantów do tej intensywnej, tymczasowej i niewymagającej wysokich kwalifikacji pracy, która nieszczególnie interesuje lokalnych pracowników w krajach z rozwiniętą gospodarką.

Pandemia COVID-19 uwiarydliła wyzwania związane z zatrudnieniem i pracą w branży rolno-spożywczej, w tym w branży przetwórstwa mięsnego, najmocniej dotykając producentów i pracowników najbardziej narażonych na ryzyko społeczno-gospodarcze. Tysiące pracowników w krajach będących najważniejszymi producentami mięsa zaraziło się wirusem i szacuje się, że zamknięcia zakładów i zakłócenia w łańcuchu dostaw kosztowały branżę 13 miliardów dolarów amerykańskich. Np. w Stanach Zjednoczonych już w pierwszych miesiącach kryzysu cztery największe firmy produkujące mięso straciły 25% swojej wartości³⁰. Chociaż niniejszy raport został oparty głównie na podstawie ostatnich doniesień o ogniskach COVID-19 w ubojniach i zakładach przetwórstwa mięsnego w Europie i Amerykach, to systemowa poprawa warunków pracy w branży jest pilnie potrzebna na całym świecie.

18 Eurofound, [Future of manufacturing Meat processing workers: Occupational report](#), 2018; British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020.

19 "Covid-19 Makes the Case for More Meatpacking Robots: The coronavirus has hit meat processing plants hard. But not in Denmark, where automation makes for safer slaughterhouses", [Wired](#), 25 maja 2020; Robert Handfield, "Automation in the meat packing industry is on the horizon", NC State University, 9 lipca 2020; Jacob Bunge and Jesse Newman, "Tyson turns to robot butchers, spurred by coronavirus outbreaks", [The Wall Street Journal](#), 9 lipca 2020.

20 Xiang Zi Li et al., "Current situation and future prospect of beef production in China", [Asian Australasian Journal of Animal Sciences](#) 31(7), maj 2018.

21 United States Bureau of Labor Statistics, Occupational employment and wages: [Slaughterers and Meat Packers, Meat, Poultry, and Fish Cutters and Trimmers, Butchers and Meat Cutters](#), maj 2019.

22 EUROSTAT Statistics Explained, "Meat production and processing statistics - NACE Rev. 1.1", 2009; Food Drink Europe, [Data and trends-EU food and drinks industry](#), 2018.

23 Rebecca Staudenmaier, "Germany's meat industry under fire after COVID-19 outbreaks", [Deutsche Welle](#), 19 maja 2020.

24 British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020.

25 Reuters, "How COVID-19 swept the Brazilian slaughterhouses of JBS, world's top meatpacker", 8 września 2020.

26 "La ganadería bovina es la segunda generadora de empleo agroindustrial argentino", [Valor Carne](#), 15 października 2020.

27 Meat and Livestock Australia, [State of the Industry Report: The Australian red meat and livestock industry](#), 2020.

28 Global Ag Media: Women underrepresented in meat industry workforce - new report.

29 Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

30 Elliot Teperman, "Why cows could be the new coal in the wake of Covid-19", [Reuters Events: Sustainable Business](#), 11 czerwca 2020.

► 1. COVID-19 i jego wpływ na warunki pracy w branży przetwórstwa mięsnego

Pandemia COVID-19 dotknęła wszystkich segmentów łańcucha dostaw produktów mięsnych, zmieniając rynki oraz zachowania konsumentów i producentów. W większości krajów branża jest zdominowana przez dużych graczy. W związku z tym, zamknięcia zakładów z powodu ognisk koronawirusa doprowadziły do "wąskich gardeł" w przetwarzaniu i pakowaniu, i jednocześnie nadpodaży i spadku cen zwierząt hodowlanych. Ich nadpodaż spowodowała, że rolnicy w niektórych krajach byli zmuszeni do zabicia części hodowanych zwierząt, jako że nie mogli ich sprzedać na rynku, a jednocześnie nastąpiły też niedobory paszy³¹. Na przykład, na początku 2020 roku w Chinach zabito około 100 milionów kurczaków z powodu zakłócenia dostaw paszy dla zwierząt, co nie tylko zaszkoziło hodowcom drobiu, lecz również producentom paszy, którzy zmagali się z brakiem podstawowych składników³².

Obniżenie ilości produkowanego mięsa przetworzonego doprowadziło do skoków cen hurtowych i detalicznych, z dużym ich wzrostem w takich krajach jak Chiny czy Stany Zjednoczone³³ oraz spadkiem cen niektórych rodzajów mięsa w innych krajach, takich jak Hiszpania³⁴. W niektórych krajach europejskich dało się zauważyć zmiany w zachowaniach konsumentów, którzy zaczęli kupować żywność zdrowszą i produkowaną w sposób bardziej zrównoważony³⁵. Jednocześnie, w wielu krajach, niepewność gospodarcza i obniżone przychody gospodarstw domowych zaowocowały zwiększonym popytem na tanie produkty mięsne i spadkiem zainteresowania droższym mięsem krojonym klasy premium³⁶. Ograniczenie działania restauracji i innych usług w branży spożywczej dodatkowo przekierowało

konsumentów do kupowania mięsa w punktach detalicznych, co wymagało zmian w charakterze i jakości produktów i opakowań, wywierając sporą presję logistyczną na tzw. łańcuch wartości produktów mięsnych³⁷.

Niektóre warunki strukturalne i operacyjne w zakładach przetwórstwa mięsnego okazały się sprzyjać transmisji koronawirusa³⁸. Przegląd warunków pracy przeprowadzony w 19 stanach w USA wykazał, że pracownicy często pracują w wilgoci i chłodzie w ciasnych, zamkniętych pomieszczeniach; mają bliski, przedłużony kontakt z liniami produkcyjnymi; pomieszczenia socjalne oraz wejścia to małe przestrzenie uniemożliwiające zachowanie odległości między ludźmi; pracownicy dotykają potencjalnie zakażonych powierzchni takich jak narzędzia, stacje robocze czy blaty stołów na przerwach; systemy wentylacji często nie działają właściwie; a hałas sprawia, że pracownicy krzyczą do siebie, uwalniając do powietrza liczne kropelki śliny³⁹. To samo badanie udowodniło również, że w warunkach trudnej, szybkiej, wymagającej fizycznie pracy przy liniach produkcyjnych, ciężko jest pracować przez długi czas w maseczce⁴⁰.

Wiele ognisk koronawirusa w branży mięsnej w krajach rozwiniętych i rozwijających się powiązano z pracownikami o niskich zarobkach i nieobjętymi w wystarczającym stopniu ubezpieczeniem, którzy boją się przyznać do objawów choroby w obawie przed konsekwencjami i utratą przychodu⁴¹; fakt, że na tych stanowiskach często pracują imigranci, również wiąże się często z brakiem ubezpieczenia i dostępu do opieki zdrowotnej, a osoby takie niechętnie zgłaszają chorobę lub zamykają się w kwarantannie, bojąc się utraty

31 San Yu, "Coronavirus fears force China into mass chicken cull", *Financial Times*, 17 lutego 2020.

32 "COVID-19 to cause further disruptions to the meat supply chain", *Supply Chain Digital*, 23 kwietnia 2020; "How the coronavirus pushes up food prices", *Retail Detail EU*, 31 sierpnia 2020; "Coronavirus sends China's meat prices opposite ways", *Financial Times*, 12 lutego 2020; Sun Yu et al., "China scales back meat imports over virus concerns", *Financial Times*, 8 lipca 2020. Zobacz również: [FAO Meat Price Index](#).

33 Katie James, "Spain's domestic demand for high-end meat dampened by COVID-19", *Pork Business*, 22 października 2020.

34 Valeria Borsellino et al., "COVID-19 drives consumer behaviour and agro-food markets towards healthier and more sustainable patterns", *Sustainability*, 12 października 2020.

35 European Data Portal, "Threats to food security: Is another pandemic lingering on the horizon?", 28 lipca 2020.

36 D. Laborde et al., "COVID-19 risks to global food security", *Science*, Vol. 369, Issue 6503, lipiec 2020, pp. 500–502.

37 Thomas Günther et al., "SARS-CoV-2 outbreak investigation in a German meat processing plant", *EMBO Molecular Medicine*, Vol. 12, wydanie 12, 7 grudnia 2020; David Nabarro et al., "COVID in cold environments: risks in meat processing plants", *4SD Working Paper*, 11 listopada 2020; BBC, "Coronavirus: Why have there been so many outbreaks in meat processing plants?", 23 czerwca 2020; John Middleton et al. "Meat plants—a new front line in the COVID-19 pandemic", *BMJ* 2020; 370 :m2716, 2020; Michelle A Waltenberg et al., "Update-COVID-19 among workers in meat and poultry processing facilities - United States", kwiecień–maj 2020, CDC, 10 lipca 2020; Charles A. Taylor et al., "Livestock plants and COVID-19 transmission", *PNAS*, 19 listopada 2020; Matilda Boseley, "Coronavirus clusters: why meatworks are at the frontline of Australia's 'second wave'", *The Guardian*, 22 lipca 2020; "Cedar Meats cluster: why abattoir workers are on the coronavirus frontline", *The Guardian*, 9 maja 2020.

38 Jonathan W. Dyal et al., "COVID-19 among workers in meat and poultry processing facilities — 19 States, April 2020", CDC, 8 maja 2020; CDC and OSHA, "Meat and poultry processing workers and employers - interim guidance from CDC and the Occupational Safety and Health Administration", 9 lipca 2020.

39 Jonathan W. Dyal et al., "COVID-19 among workers in meat and poultry processing facilities — 19 States, April 2020", CDC, 8 maja 2020.

40 Quentin Durad-Moreau et al., "COVID-19 in meat and poultry facilities: a rapid review and lay media analysis", Centre for Evidence-Based Medicine: Evidence Service to support the COVID-19 response, 4 czerwca 2020.

41 Jonathan W. Dyal et al., "COVID-19 among workers in meat and poultry processing facilities — 19 States, April 2020", CDC, 8 maja 2020; "Europe's meat industry is a coronavirus hot spot", *Deutsche Welle*, 26 czerwca 2020.

zarobków⁴². Imigranci często mieszkają wspólnie w wiele osób i podróżują do pracy jednym środkiem transportu – często zatłoczonym i niespełniającym standardów – co dodatkowo naraża ich i ich rodziny na zarażenie wirusem⁴³.

Zatrudnienie

Praca w branży przetwórstwa mięsnego nie cieszy się dużym zainteresowaniem ze względu na nieatrakcyjne warunki pracy. Zwłaszcza młode osoby niechętnie podejmują pracę w tym sektorze, co prowadzi do niedoboru lokalnej siły roboczej⁴⁴, szczególnie w bogatszych krajach. Badanie przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wykazało, że niskie płace, wymagająca fizycznie, powtarzalna praca, wysokie ryzyko wypadków przy pracy, a także odległe lokalizacje zakładów przyczyniają się do niskiej atrakcyjności zatrudnienia w zakładach przetwórstwa mięsnego⁴⁵. Ogniska koronawirusa odnotowane w ostatnim czasie w wielu krajach będących ważnymi producentami mięsa jeszcze bardziej uwidoczniły, że warunki pracy w tej branży są trudne i że sporo brakuje, by móc nazwać je godziwymi.

Jak wspomniano powyżej, imigranci stanowią dużą część siły roboczej w tym sektorze, zwłaszcza w krajach rozwiniętych, lecz również w niektórych krajach rozwijających się (np. Tajlandia). W Europie są to często pracownicy zewnętrzni zatrudnieni przez agencje pracy: prawie 70% pracowników zewnętrznych w branży przetwórstwa mięsnego w Wielkiej Brytanii to imigranci⁴⁶. Według różnych źródeł, od 50% do 80% pracowników branży mięsnej w Niemczech to imigranci, a wielu z nich pracuje na zasadzie zatrudnienia zewnętrznego⁴⁷.

Na przykład w Niemczech przed rokiem 2015 zakłady przetwórstwa mięsnego w dużej mierze polegały na pracownikach "delegowanych" z Europy Środkowej i Wschodniej. I chociaż lokalni pracownicy w tym kraju cieszą się dużym bezpieczeństwem zatrudnienia, to pracownicy tymczasowi i delegowani byli często zatrudnieni przez agencje z ich kraju pochodzenia, które nie podlegały niemieckiemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Osoby te często nie mówiły po niemiecku, co prowadziło do dodatkowych barier w upominaniu się o swoje prawa, nie mogły też przystąpić do niemieckich związków zawodowych, aby skorzystać z układów zbiorowych chroniących płace i warunki pracy, co tworzyło podwójny rynek pracy⁴⁸. Taka tania siła robocza pozwalała zakładom zwiększyć przewagę konkurencyjną nad firmami z innych krajów⁴⁹. W 2015 r., po publicznym potępieniu tych praktyk i zwróceniu na nie uwagi władz, sześciu największych przetwórców w Niemczech oraz Niemiecki Związek Branży Spożywczej i Gastronomicznej dobrowolnie zadeklarowali, że poprawią warunki pracy i stopniowo zrezygnują z masowego zatrudniania pracowników delegowanych. Mimo to, w dużych firmach w dalszym ciągu większość siły roboczej stanowią pracownicy zewnętrzni⁵⁰, zatrudniani przez agencje zarejestrowane w Niemczech⁵¹.

Tego rodzaju umowy "śmieciowe", stosowane w niemieckiej branży mięsnej, przenoszą na firmę/agencję zewnętrzną wszystkie obowiązki związane z zarządzaniem wypłatami, czasem pracy oraz warunkami pracy, zwalniając jednocześnie głównego pracodawcę – zakład przetwórczy – z jakiegokolwiek odpowiedzialności za łamanie prawa pracy⁵². W przypadku pracowników zewnętrznych trudno jest monitorować i pilnować przestrzegania prawa, gdyż związki zawodowe tylko w ograniczonym stopniu obejmują pracowników

42 "Europe's meat industry is a coronavirus hot spot", *Deutsche Welle*, 26 czerwca 2020; Quentin Durad-Moreau et al., "COVID-19 in meat and poultry facilities: a rapid review and lay media analysis", The Centre for Evidence-Based Medicine: Evidence Service to support the COVID-19 response, 4 czerwca 2020; EFFAT, [Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants: State of affairs and proposals for policy action at EU level](#) 30 czerwca 2020.

43 Eurofound, [Future of manufacturing Meat processing workers: Occupational report](#), 2018; British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020.

44 British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020; P. Martin, "Agricultural labor: Supply of labor", *Encyclopedia of Agriculture and Food Systems*, 2014, 143–156; Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#) 2018.

45 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010.

46 "The meat industry is becoming a corona hotspot", *Fair-mobilitaet*, 2020; Rebecca Staudenmaier, "Germany's meat industry under fire after COVID-19 outbreaks", *Deutsche Welle*, 19 maja 2020; EFFAT, [Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants: State of affairs and proposals for policy action at EU level](#), 30 czerwca 2020.

47 Ines Wagner, [Changing regulations, changing practices? The case of the German meat industry](#), Institute for Social Research, Oslo, 2016.

48 Bettina Wagner and Anke Hassel, "Posting, subcontracting and low-wage employment in the German meat industry", *Transfer* 2016, Vol. 22(2) 163–178; "Help for Eastern Europeans in Germany's meat industry", *Deutsche Welle*, 23 marca 2017; V. Bogoeski, "A slaughterhouse for workers", *International Politics and Society*, 2 lipca 2020.

49 "The meat industry is becoming a corona hotspot", *Fair-mobilitaet*, 2020; European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions, [Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants: State of affairs and proposals for policy action at EU level](#), 30 czerwca 2020.

50 Ines Wagner, [Changing regulations, changing practices? The case of the German meat industry](#), Institute for Social Research, Oslo, 2016.

51 Bettina Wagner and Anke Hassel: "Labor migration and the German meat processing industry: Fundamental freedoms and the influx of cheap labor", *South Atlantic Quarterly* 114(1), styczeń 2015, pp. 204–214.

52 K. McGauran, [The impact of letterbox-type practices on labour rights and public revenue](#), SOMO, 2016.

tymczasowych, a egzekwowanie przepisów pomiędzy krajami jest utrudnione⁵³. Prowadzi to do nieuprzywilejowanej pozycji imigrantów na rynku pracy, narażenia ich na wyzysk w postaci dłuższych i trudniejszych zmian, płac niższych od obowiązującej stawki minimalnej, braku wypłat za nadgodziny, braku ochrony zatrudnienia, nielegalnych zwolnień, molestowania seksualnego i wykorzystywania przez przełożonych⁵⁴. W lipcu 2020, w odpowiedzi na częste ogniska koronawirusa w zakładach przetwórstwa mięsnego, niemiecki rząd zakazał zatrudniania pracowników zewnętrznych na stanowiskach związanych z działalnością podstawową tych firm, w ramach reform prawnych mających na celu poprawę warunków pracy w branży.

Ubezpieczenia społeczne i bezpieczeństwo zatrudnienia

Imigranci są szczególnie narażeni na skutki pandemii koronawirusa, jako że często są wykluczeni z systemu zabezpieczeń i opieki społecznej w kraju zatrudnienia, przysługującego lokalnym pracownikom, albo nie mają wystarczającego dostępu do opieki zdrowotnej i zasiłków. Mogą być wykluczeni z odszkodowań pracowniczych, ubezpieczenia zdrowotnego, świadczeń zdrowotnych i macierzyńskich, zasiłków dla bezrobotnych, w tym również "tarcz" kryzysowych zapewniających tymczasowe wsparcie finansowe i dofinansowanie wypłat wynagrodzenia⁵⁵. W niektórych krajach przepisy krajowe nie zapewniają prawa do zasiłku chorobowego i płatnego urlopu zdrowotnego, np. jest tak w Irlandii⁵⁶.

Takie warunki pogarszają skutki pandemii dla pracowników, skłaniając ich do ukrywania objawów

zarażenia koronawirusem z obawy przed utratą zatrudnienia, zarobków lub statusu imigranta, narażając nie tylko zdrowie własne, lecz również współpracowników. Są oni również bardziej narażeni na infekcję, jako że mogą nie rozumieć informacji i protokołów bezpieczeństwa, o ile pracodawca nie przetłumaczy tych dokumentów na ich język ojczysty⁵⁷. Ograniczenia w podróżowaniu wprowadzone w ramach odpowiedzi kryzysowej na pandemię, w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń, sprawiły, że takie osoby często nie mogły wrócić do domu z powodu bezpieczeństwa czy po utracie pracy, a tym samym były podwójnie narażone na wszelkie negatywne skutki tej sytuacji⁵⁸.

Płace

W wielu krajach konkurencyjność branży przetwórstwa mięsnego zależy od bardzo niewielkich marży⁵⁹. Niektóre praktyki, jak naliczanie kosztów dodatkowych za narzędzia, mieszkanie czy księgowość i odejmowanie ich od pensji pracownika, mają wpływ na wynagrodzenia netto⁶⁰. W niektórych krajach pracownicy otrzymują czasem wypłaty w gotówce, co łatwiej jest ukryć przed urzędem skarbowym, lub uniknąć płacenia za obiecaną nadgodzinę⁶¹. Zdarza się, że pracownicy muszą płacić podatki i składki, nawet jeśli nie mają umowy o pracę i nie obejmuje ich prawo do przywilejów i świadczeń⁶².

Niektórzy argumentują, że aby podnieść płace minimalne, należałoby podnieść płace dla wielu pracowników różnego szczebla, tak aby utrzymać odpowiednie różnice w zarobkach wynikające z kwalifikacji. Jako że marże w sektorze są niskie, podniesienie płac zwiększyłoby koszty produkcji i

53 Ines Wagner, [Changing regulations, changing practices? The case of the German meat industry](#), Institute for Social Research, Oslo, 2016; Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010; "The meat industry is becoming a corona hotspot", [Fair-mobilitaet](#), 2020; "I feel worthless: workers tell of gruelling life in Dutch meat plants", [The Guardian](#), 10 sierpnia 2020; J Lever and P Milbourne, "The structural invisibility of outsiders: The role of migrant labour in the meat-processing industry", [Sociology](#) 2017, Vol. 51(2) 306–322; Fairwork and SOMO, [Profiting from dependency - Working conditions of Polish migrant workers in the Netherlands and the role of recruitment agencies](#), czerwiec 2016; Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

54 ILO, [Protecting migrant workers during the COVID-19 pandemic Recommendations for Policy-makers and Constituents](#), kwiecień 2020; ILO, "Social protection for migrant workers: A necessary response to the COVID-19 crisis", [Social Protection Spotlight](#), 2020; ILO, "Sickness benefits during sick leave and quarantine: Country responses and policy considerations in the context of COVID-19", [Social Protection Spotlight](#), 2020; ILO, "Unemployment protection in the COVID-19 crisis: Country responses and policy considerations", [Social Protection Spotlight](#), 2020.

55 Martin Wall, "Meat sector not prepared to have sick pay scheme on table – Siptu", [The Irish Times](#), 1 września 2020. ILO, "Sickness benefits during sick leave and quarantine: Country responses and policy considerations in the context of COVID-19", [Social Protection Spotlight](#), 2020.

56 Corky Siemaszko, "Language barriers helped turn Smithfield Foods meat plant into COVID-19 hotspot", [NBC News](#), 23 kwietnia 2020; Sebastian Martinez Validivia, "Language barrier hinders COVID-19 response at meat processing plants", [WFYI](#), 6 czerwca 2020; Matilda Boseley, "Coronavirus clusters: why meatworks are at the frontline of Australia's 'second wave'", [The Guardian](#), 22 lipca 2020.

57 Corky Siemaszko, "Language barriers helped turn Smithfield Foods meat plant into COVID-19 hotspot", [NBC News](#), 23 kwietnia 2020; Sebastian Martinez Validivia, "Language barrier hinders COVID-19 response at meat processing plants", [WFYI](#), 6 czerwca 2020; Matilda Boseley, "Coronavirus clusters: why meatworks are at the frontline of Australia's 'second wave'", [The Guardian](#), 22 lipca 2020.

58 ILO, [Protecting migrant workers during the COVID-19 pandemic: Recommendations for policy-makers and constituents](#), kwiecień 2020.

59 British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020.

60 The Explainer Podcast, "The Explainer: What the Covid-19 clusters tell us about the meat industry in Ireland", 14 sierpnia 2020; "Germany: Romanian workers reveal dire conditions at slaughterhouses", [Deutsche Welle](#), 3 lipca 2020; Bettina Wagner and Anke Hassel, "Labor migration and the German meat processing industry: Fundamental freedoms and the influx of cheap labor", [South Atlantic Quarterly](#) 114(1), Styczeń 2015, pp. 204–214; Rebecca Staudenmaier, "Germany's meat industry under fire after COVID-19 outbreaks", [Deutsche Welle](#), 19 maja 2020; Rachel Knaebel, "Subcontracting exploitation in the German meat industry", [Equal Times](#), 30 stycznia 2017; Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector: Report of the findings and recommendations](#), Londyn, 2010.

61 "Germany: Romanian workers reveal dire conditions at slaughterhouses", [Deutsche Welle](#), 3 lipca 2020.

62 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010.

ostatecznie zostałyby przeniesione poprzez łańcuch wartości na konsumentów, w postaci wyższych cen żywności⁶³.

Niskie płace połączone z kulturą zabraniającą nieobecności w pracy dodatkowo narażają pracowników na ryzyko w trakcie pandemii COVID-19. Jak wspomniano wcześniej, imigranci szczególnie niechętnie opuszczają pracę i o wiele rzadziej zgłaszają objawy COVID-19, aby nie ryzykować zatrudnienia i utraty środków do życia, albo z powodu zachęt finansowych uzupełniających ich niskie pensje⁶⁴. Aby zapewnić wystarczającą ilość rąk do pracy, firmy w Stanach Zjednoczonych zaczęły wypłacać dodatki (zachęty finansowe) za nieprzerwaną obecność w pracy, bądź też wprowadziły kary za nieobecności⁶⁵.

Bezpieczeństwo i higiena pracy

Pandemia COVID-19 spowodowała zwiększenie ryzyka BHP dla pracowników.

W zakładach przetwórstwa mięsnego panują zazwyczaj niskie temperatury i ekstremalnie wysoka wilgotność. Jak mówiliśmy wcześniej, praca w tym sektorze jest fizycznie wymagająca i wiąże się z powtarzalnymi zadaniami wykonywanymi przy liniach produkcyjnych, w pobliżu maszyn, tusz zwierzęcych i narzędzi, w trybie długich zmian⁶⁶. Ryzyko zawodowe obejmuje również hałas, śliskie podłogi, powtarzalne i męczące ruchy kończyn przez długi czas, co często prowadzi do schorzeń mięśniowo-szkieletowych, ryzyko biologiczne –

w tym zarazki odporne na antybiotyki, którymi można się zarazić przez kontakt ze zwierzętami, ich odchodami i krwią⁶⁷, a także ryzyko traumy psychologicznej⁶⁸.

Statystyki z Wielkiej Brytanii pokazują na przykład, że ryzyko wypadku przy pracy jest trzy razy wyższe w przypadku pracowników ubojni niż w przypadku przeciętnego pracownika⁶⁹. Według niedawnego raportu, prawie 60% spośród ankietowanych pracowników odniosło jakieś obrażenia w trakcie pracy w zakładach mięsnych w Irlandii⁷⁰. Według danych z badania przeprowadzonego w USA, w roku 2018 wypadki przy pracy niebędące śmiertelnymi oraz choroby zawodowe dotknęły 23 500 pracowników ubojni i zakładów przetwórczych w Stanach Zjednoczonych, co było jednym z najwyższych wyników spośród wszystkich branż produkcyjnych⁷¹. Faktyczna liczba wypadków może być nawet wyższa, ponieważ nie wszystkie są zgłaszane przez pracowników z obawy przed utratą pracy lub obniżeniem wynagrodzenia, a także przez pracodawców z powodu unikania dodatkowych kosztów, ryzyka utraty reputacji, inspekcji ze strony władz lub wyższych składek na ubezpieczenie związanych z odszkodowaniami dla pracowników⁷².

Raporty i wywiady z pracownikami sugerują, że to ryzyko zostaje zaostrzone przez stosowane praktyki, takie jak wysoka prędkość linii produkcyjnych w celu maksymalizacji produkcji, długie zmiany, rzadkie przerwy, ciasne pomieszczenia socjalne i stołówki, a także aktywne zniechęcanie pracowników do brania urlopów i zwolnień chorobowych⁷³. Pracownicy z USA

63 British Meat Processors Association, [Labour in the meat industry](#), czerwiec 2020.

64 Quentin Durand-Moreau et al., [COVID-19 in meat and poultry facilities: a rapid review and lay media analysis](#), Centre for Evidence-Based Medicine: Evidence Service to support the COVID-19 response, 4 czerwca 2020; ["A work-while-sick culture leaves meat-plant employees fearing for their lives during the pandemic"](#), Business Insider, 7 maja 2020.

65 Bloomberg Law, ["U.S. meat plants are deadly as ever, with no incentive to change"](#), 18 czerwca 2020; ["Workers at Cargill's Alberta meat plant were offered special 'bonus' pay for perfect attendance during pandemic"](#), Press Progress, 6 maja 2020; Bloomberg, ["Tyson reinstates policy that penalizes absentee workers"](#), Quint, 4 czerwca 2020.

66 Human Rights Watch, ["When we're dead and buried, our bones will keep hurting"](#) - Workers' rights under threat in US meat and poultry plants, 4 września 2019.

67 United States Department of Labor Occupational Safety and Health Administration, [Safety and Health Guide for the Meatpacking Industry](#), 1998.

68 J. Leibler et al., ["Prevalence of serious psychological distress among slaughterhouse workers at a United States beef packing plant"](#), Work, vol. 57, nr 1, str. 105–109, 2017; M. Lebowitz ["A Call to Action: Psychological Harm in Slaughterhouse Workers"](#), The Yale Global Health Review, Styczeń 2016, wyd. 4 (Jesień 2015).

69 Eurofound, [Future of manufacturing Meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

70 Migrant Rights Centre Ireland, [Working to the bone: The experiences of migrant workers in the meat sector in Ireland](#), listopad 2020.

71 United States Bureau of Labor Statistics, [Numbers of nonfatal occupational injuries and illnesses by industry and case types](#), 2018; ["Two amputations a week: the cost of working in a US meat plant"](#) ["Dwie amputacje tygodniowo - koszt pracy w zakładzie mięsnym w USA"], The Guardian, 5 lipca 2018.

72 United States Government Accountability Office, [Additional data needed to address continued hazards in the meat and poultry industry](#), 2016.

73 "W 2013 r. grupa 15 interesariuszy zwróciła się do OSHA (amerykańska agencja rządowa odpowiedzialna za BHP) i USDA (amerykańskie ministerstwo rolnictwa) z prośbą, aby OSHA ustanowiła normy BHP dotyczące "prędkości pracy", wyznaczając limit liczby zwierząt lub produktów przetwarzanych na minutę w stosunku do liczby pracowników, co miało na celu ochronę osób zatrudnionych w branży mięsnej i drobiowej. W petycji domagano się również, aby USDA i OSHA zapewniły, że bezpieczeństwo pracy będzie chronione przy tworzeniu wszelkich wytycznych dotyczących prędkości linii i prędkości pracy w tej branży. USDA potwierdziło złożenie petycji w 2013 r., a urzędnicy poinformowali nas, że agencja wprowadziła kilka zmian do ostatniej zasady inspekcji zakładów drobiowych, w odpowiedzi na część postulatów zawartych w petycji, a konkretnie: brak zwiększenia prędkości maksymalnej na liniach wytrzewiania młodych kurczaków. W 2015 r., OSHA odrzuciła petycję, tłumacząc się brakiem zasobów na przeprowadzenie szczegółowej analizy i sporządzenie wytycznych. 68 pracowników zakładów powiedziało nam, że w zakładach mięsnych i drobiowych liczy się przede wszystkim produkcja, a pracodawcy nie chcą obniżyć prędkości linii nawet wtedy, gdy brakuje pracowników. Przedstawiciele branży, z którymi się spotkaliśmy, zaprzeczali temu.", United States Government Accountability Office, ["Additional data needed to address continued Hazards in the meat and poultry industry"](#), 2016; Shayla Thompson and Deborah Berkowitz: ["USDA allows poultry plants to raise line speeds, exacerbating risk of COVID-19 outbreaks and risks"](#) [USDA pozwala zakładom drobiowym na zwiększenie prędkości na liniach, pogarszając ryzyko ognisk COVID-19], *Policy and Data Brief*, National Employment Law Project, 17 czerwca 2020; Oliver Laughland and Amanda Holpuch: ["We're modern slaves: How meat plant workers became the new frontline in Covid-19 war"](#), The Guardian, 2 maja 2020; Emiko Terazono and Andres Schipani, ["How slaughterhouses became breeding grounds for coronavirus"](#) ["O tym, jak ubojnie stały się wylęgarnią koronawirusa"], Financial Times, 8 czerwca 2020; Nino Bucci, ["Meatworks and coronavirus: The 'domino effect' from Victoria's abattoirs pushing COVID-19 case numbers higher"](#) [Branża mięsna a koronawirus: Efekt domina w ubojniach w Victorii zwiększa liczbę chorych na COVID-19], ABC News, 25 lipca 2020.

donosili też, że przełożeni wywierali na nich presję, aby linia produkcyjna działała bez zmian⁷⁴.

Dostępność oraz prawidłowe używanie środków ochrony osobistej, w tym przyłbic i maseczek⁷⁵, a także utrzymanie dystansu fizycznego pomiędzy pracownikami, to nadal główne problemy w ograniczaniu ognisk wirusa, zwłaszcza jeśli prędkość linii nie zostanie odpowiednio zmodyfikowana⁷⁶. Zdarza się również tak, że pracownicy nie zgłaszają objawów i nie idą na zwolnienie chorobowe, jeżeli nie są do tego proaktywnie zachęceni przez przełożonych i politykę firmy⁷⁷. Ponadto, regulacje mające na celu unikanie zamykania zakładów, aby nie przerywać dostaw żywności, mogą zwiększać ryzyko dla pracowników, o ile nie idą w parze z restrykcyjnymi i obowiązkowymi zasadami regulującymi sposób prowadzenia działalności i skutecznym ich wdrażaniem⁷⁸.

Zakwaterowanie i transport

Imigranci są bardziej narażeni na zakażenie wirusem z powodu warunków zakwaterowania i transportu⁷⁹. Pracownicy o niskich i średnich kwalifikacjach często mieszkają w ciasnych lokalach współdzielonych przez wiele osób, bez dostępu do podstawowych instalacji sanitarnych, w ograniczonej przestrzeni, co utrudnia społeczne dystansowanie i izolację⁸⁰. Badanie przeprowadzone na polskich imigrantach pracujących

w Holandii wykazało, że brak bezpieczeństwa zatrudnienia i niskie pensje również utrudniają pracownikom znalezienie odpowiedniego zakwaterowania na rynku⁸¹. Badanie przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wykazało, że w przypadku zakwaterowania zapewnianego przez agencje pracy, pracownicy płacili czynsze wyższe od stawek rynkowych i byli zmuszani do pozostania w kwaterach organizowanych przez agencje, płacąc za nie wyższe ceny⁸². Wspomniane wyżej badanie dotyczące imigrantów z Polski pracujących w Holandii również ujawniło podobne problemy związane z transportem, gdzie wielu pracowników musiało ponosić koszt dojazdu do zakładów pracy zatłoczonymi pojazdami organizowanymi przez agencję⁸³. Według badania przeprowadzonego w Niemczech, warunki takiego zakwaterowania i transportu nie pozwalają na zachowanie higieny i odstępów między ludźmi, narażając pracowników na zwiększone ryzyko infekcji⁸⁴.

Dialog społeczny

Dialog społeczny obejmujący wszelkiego rodzaju negocjacje, konsultacje czy wymianę informacji pomiędzy przedstawicielami władz, pracodawcami i pracownikami na tematy dotyczące ich wszystkich w zakresie polityki gospodarczej i społecznej, to ważna metoda pozwalająca poprawić warunki pracy, w tym bezpieczeństwo i zdrowie pracowników, jak również bezpieczeństwo socjalne.

- 74 "Kierownicy liniowi nie pozwalali pracownikom chodzić do toalety. Dotyczyło to również kobiet w ciąży, kobiet obficie miesiączkujących oraz osób z chorobami pęcherza moczowego. Osoby ankietowane opowiadały o długotrwałych skutkach takich upokorzeń, kiedy pracownicy plamili ubranie moczem i krwią, stojąc przy linii produkcyjnej." Equality and Human Rights Commission, Raport pt. [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector - Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010; "Niektórzy pracownicy, którzy rozmawiali z przedstawicielem organizacji Human Rights Watch (broniącej praw człowieka) opowiadali o nieustannej presji ze strony przełożonych, aby utrzymać linię w ruchu, co czasem wiązało się z wyzwiskami i upokorzeniami. Pracownicy opowiadali, że aby zapewnić daną prędkość na linii, przełożeni często zabraniali im chodzenia do toalety w trakcie zmiany, albo nakazywali zaczekać na zmiennika, który nigdy nie przychodził. Wspominali, że ich koledzy z tego powodu zaczęli nosić pieluchy." Human Rights Watch, ["When we're dead and buried, our bones will keep hurting"](#) - Prawa pracownicze są zagrożone w zakładach mięsnych i drobiowych w USA, 4 września 2019.
- 75 Ana Mano, ["Special Report: How COVID-19 swept the Brazilian slaughterhouses of JBS, world's top meatpacker"](#), Reuters, 8 września 2020; Quentin Durand-Moreau et al., [COVID-19 in meat and poultry facilities: a rapid review and lay media analysis](#), Centre for Evidence-Based Medicine: Evidence Service to support the COVID-19 response, 4 czerwca 2020.
- 76 France24, ["France hit by new Covid-19 outbreaks in two abattoirs"](#), 18 maja 2020; ["The Food Chain's Weakest Link: Slaughterhouses"](#), *The New York Times*, 18 kwietnia 2020; ["Too much meat, hungry Americans: Tough choices in food supply"](#), *Politico*, 16 kwietnia 2020; ["Why Meatpacking Plants Have Become Covid-19 Hot Spots"](#), *Wired*, 5 czerwca 2020; CNBC, ["CDC says 3% of workers in surveyed meat processing plants tested positive for coronavirus"](#), 1 maja 2020; Shayla Thompson and Deborah Berkowitz, ["USDA allows poultry plants to raise line speeds, exacerbating risk of COVID-19 outbreaks and risks"](#), *Policy and Data Brief*, National Employment Law Project.
- 77 Taylor Telford and Kimberly Kindy, ["As they rushed to maintain U.S. meat supply, big processors saw plants become covid-19 hot spots, worker illnesses spike"](#), *The Washington Post*, 25 kwietnia 2020.
- 78 BBC, ["Coronavirus: Trump orders meatpacking plants to stay open"](#), 29 kwietnia 2020; United States Department of Labour, [Statement of enforcement policy by Solicitor of Labor Kate O'Scannlain and Principal Deputy Assistant Secretary for OSHA Loren Sweatt regarding meat and poultry processing facilities](#), 28 kwietnia 2020; ["We're modern slaves": How meat plant workers became the new frontline in Covid-19 war](#), *The Guardian*, 2 maja 2020.
- 79 ["Germany: Former abattoir worker 'heard colleagues crying at night'"](#), *Deutsche Welle*, 25 czerwca 2020; ["Germany: Coronavirus exposes meat workers' plight"](#), *Deutsche Welle*, 22 czerwca 2020; ["Coronavirus: 'Modern slavery' at the heart of German slaughterhouse outbreak"](#) *Deutsche Welle*, 11 maja 2020; Fran McNulty, ["Why has the meat industry been hit so hard by Covid-19?"](#), RTE, 22 maja 2020; Migrant Rights Centre Ireland, ["Working to the bone: The experiences of migrant workers in the meat sector in Ireland"](#), listopad 2020.
- 80 ILO. ["Social protection for migrant workers: A necessary response to the Covid-19 crisis"](#), Social Protection Spotlight, 23 czerwca 2020; ["Living conditions of migrant workers at meat plants 'should be considered before criticism'"](#), *The Journal*, 19 maja 2020.
- 81 Fairwork and SOMO, [Profiting from dependency-Working conditions of Polish migrant workers in the Netherlands and the role of recruitment agencies](#), czerwiec 2016.
- 82 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 20
- 83 Fairwork and SOMO, [Profiting from dependency - Working conditions of Polish migrant workers in the Netherlands and the role of recruitment agencies](#), czerwiec 2016.
- 84 Infomigrants, ["Germany's exploited foreign workers amid coronavirus"](#), 31 lipca 2020; CDC and OSHA, [Meat and poultry processing workers and employers - Interim guidance from CDC and the Occupational Safety and Health Administration](#), 9 lipca 2020; BBC, ["Coronavirus: Why have there been so many outbreaks in meat processing plants?"](#), 23 czerwca 2020; EFFAT, [Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants: State of affairs and proposals for policy action at EU level](#), 30 czerwca 2020.

Podczas gdy w niektórych krajach relacje w branży opisuje się jako fragmentaryczne⁸⁵, w innych krajach organizacje pracowników i pracodawców skutecznie współpracują, aby sprostać wyzwaniom stojącym przed tą branżą. Np. w Szwecji ustanowiono układ zbiorowy pomiędzy związkiem zawodowym pracowników branży spożywczej (LIVS) oraz większością firm przetwarzających mięso, który określa minimalne warunki dotyczące godzin pracy, dodatkowego wynagrodzenia za nadgodziny oraz za pracę w niekorzystnych godzinach. Oprócz tego, związek zawodowy LIVS razem z organizacją pracodawców szwedzkiej branży spożywczej (Livsmedelföretagen) opracowali wspólną strategię rekrutowania nowych pracowników do przetwarzania mięsa spośród uchodźców, aby poradzić sobie z niedoborem nowych pracowników. Dobre stosunki w branży panują również we Włoszech, gdzie ogólnokrajowy układ zbiorowy wyznaczający minimalne standardy dotyczące płac i zabezpieczeń jest dodatkowo poparty porozumieniami regionalnymi bądź zakładowymi⁸⁶. Oprócz Włoch i Szwecji, skuteczny dialog społeczny z udziałem związków zawodowych i z branżowymi układami zbiorowymi istnieje również w Belgii i Danii. Takie porozumienia wyznaczają minimalne standardy dotyczące płac, godzin pracy, płatnych urlopów i nadgodzin, a co za tym idzie zapewniają lepsze środowisko pracy niż w krajach sąsiednich⁸⁷. W Niemczech, dla odmiany, branża nie jest objęta układem zbiorowym, co stoi w sprzeczności ze zwyczajowymi praktykami w Niemczech, preferującymi dobre relacje między organizacjami pracowników i pracodawców⁸⁸.

Badanie, które objęło Niemcy, Włochy, Szwecję i Wielką Brytanię wykazało, że jakość zatrudnienia i stabilność umów o pracę w branży przetwórstwa mięsnego różnią się w zależności od obecności lub braku układów zbiorowych, a ochrona wynikająca z takich porozumień także jest różna w różnych miejscach⁸⁹. Pracownicy niezrzeszeni w związkach, zwłaszcza imigranci, nie są objęci układami zbiorowymi i zazwyczaj pracują

więcej godzin za niższe płace i w gorszych warunkach, bez zachowania właściwej równowagi między pracą a życiem prywatnym⁹⁰. Raporty przeprowadzone w Wielkiej Brytanii i w Unii Europejskiej wykazały, że niektóre firmy zwracają uwagę na to, aby współpracować z agencjami pracy, które zapewniają godziwe warunki zatrudnienia dla swoich pracowników⁹¹. Obejmuje to stosowanie dobrych praktyk, takich jak tłumaczenie kluczowej dokumentacji dla pracowników, aby poinformować ich o ich prawach i o mechanizmach zgłaszania skarg w przypadku molestowania⁹².

Dialog społeczny, obejmujący wszelkie rodzaje negocjacji, konsultacji i wymiany informacji, jest kluczowy dla skutecznego reagowania na pandemię i przyspieszenia zmian strukturalnych w branży. Organizacje pracowników i pracodawców szybko się zmobilizowały, żeby odpowiedzieć na częste ogniska COVID-19 w zakładach przetwórczych. Dla przykładu, stowarzyszenia pracodawców współpracują z władzami i podmiotami prywatnymi, przygotowując kampanie informacyjne oraz protokoły certyfikacji zdrowotnej, aby chronić pracowników i zapewnić ciągłość operacji biznesowych oraz dostaw produktów mięsnych⁹³. Organizacje pracowników przyczyniły się do poprawy sytuacji za pośrednictwem kampanii oraz narzędzi prawnych, aby dopilnować spełnienia standardów bezpieczeństwa przed ponownym otwarciem zakładów, podnieść płace, zapewnić pracownikom dostęp do maseczek i odzieży ochronnej, oraz zapewnić, by władze i pracodawcy brali odpowiedzialność za swoje działania⁹⁴.

85 Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

86 Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

87 EFFAT, [Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants: State of affairs and proposals for policy action at EU level](#) 30 czerwca 2020; Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

88 Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018; Ines Wagner, [Changing regulations, changing practices? The case of the German meat industry](#), Institute for Social Research, Oslo, 2016.

89 Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

90 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010; Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018; Migrant Rights Centre Ireland, ["Working to the bone: The experiences of migrant workers in the meat sector in Ireland"](#), listopad 2020.

91 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector - Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010; Eurofound, [Future of manufacturing meat processing workers: Occupational report](#), 2018.

92 Equality and Human Rights Commission, [Inquiry into recruitment and employment in the meat and poultry processing sector- Report of the findings and recommendations](#), marzec 2010.

93 "FECIC unveils first protocol for the Spanish meat industry to avoid risks posed by Covid-19", Food Navigator, 7 lipca 2020; [Agreement establishing an alliance between the Occupational Safety and Health Administration](#), US Department of Labor and the North American Meat Institute, 29 lipca 2020.

94 IUF, ["IUF Covid-19 demands: Meat + poultry processing"](#), 23 września 2020; EFFAT, ["Hungry for fairness: raising standards in the meat sector"](#), 18 września 2020; CBC, ["Union takes legal action to stop Carhill meat-packing plant from reopening amid COVID-19 outbreak"](#), 1 maja 2020; United Food and Commercial Workers International Union, ["America's largest meatpacking union calls on White House for real accountability and action to protect workers on frontlines of COVID-19 pandemic"](#), 12 września 2020; United Food and Commercial Workers International Union, ["Essential workers deserve hazard pay during COVID-19"](#), 2020; ["Ranchers, labor union call for stronger Covid-19 protections for meatpacking workers"](#), *Successful Farming*, 6 września 2020.

► 2. Środki zaradcze i dobre praktyki

Władze i partnerzy społeczni szybko podjęli wysiłki, aby złagodzić wpływ pandemii na branżę przetwórstwa mięsnego, od strukturalnych reform prawnych tej branży, po inicjatywy współpracy w celu poprawy bezpieczeństwa pracowników.

W lipcu 2020 w Niemczech uchwalono przepisy zabraniające korzystania z pracowników zewnętrznych przy podstawowej działalności sektora przetwórstwa mięsnego, aby odpowiedzieć nie tylko na krytykę związaną z ogniskami COVID-19, lecz także na systemowe niedociągnięcia w kwestii godziwych warunków pracy w tym sektorze. Firmy zatrudniające ponad 50 osób mogą teraz zatrudniać pracowników zewnętrznych tylko do zajęć niebędących ich podstawową działalnością, jak np. sprzątanie. Te przepisy, wchodzące w życie w roku 2021, ustanawiają również bardziej restrykcyjne regulacje dotyczące płac, współdzielonych kwater pracowniczych, częstszych inspekcji, elektronicznego rejestrowania godzin pracy, wypłat za nadgodziny, a także układów zbiorowych⁹⁵.

Jedną z największych firm przetwarzających mięso w Niemczech, zgodnie z tą reformą prawną, zobowiązała się do końca 2020 roku zaprzestać korzystania z usług firm zewnętrznych przy rekrutacji pracowników do zadań związanych z przetwarzaniem mięsa. Zadeklarowała, że w ramach programu pilotażowego zatrudni bezpośrednio 1000 osób, wprowadzi cyfrowe rejestry czasu pracy do września 2020, by przy ich wsparciu wdrażać procesy i procedury pracy, a także poprawi warunki mieszkaniowe i warunki pracy pracowników zatrudnianych bezpośrednio⁹⁶.

Władze państw wprowadziły zachęty podatkowe i inne polityki, aby zmniejszyć obciążenie branży mięsnej i jej łańcuchów dostaw. Komisja Europejska, w ramach nadzwyczajnych środków wsparcia dla branży rolno-spożywczej, zaproponowała udzielenie pomocy w zakresie prywatnych magazynów na produkty mięsne i nabiał, aby poprawić dostępność produktów na rynku i przywrócić na nim długoterminową równowagę⁹⁷.

W Ontario, w Kanadzie, władze federalne oraz lokalne zainwestowały 2,25 miliona dolarów amerykańskich, aby zapewnić bezpieczne warunki pracy oraz ciągłość dostaw zdrowych produktów mięsnych w lokalnie certyfikowanych zakładach przetwórstwa mięsnego. Środki te będą wspierać program lepszej ochrony

stanowisk pracy w branży spożywczej (Agri-food Workplace Protection Program) we wdrażaniu środków BHP związanych z COVID-19 w zakładach, co obejmuje zakup środków ochrony osobistej, modyfikację stanowisk roboczych i wsparcie pracowników przez zapewnienie transportu i pomieszczeń umożliwiających izolację⁹⁸.

Amerykańskie Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób oraz Wydział BHP Ministerstwa Pracy wydały [wspólne wytyczne dot. zapobiegania zakażeniom w zakładach przetwórstwa mięsnego](#), udzielając szczegółowych rad co do środków, jakie powinni zastosować pracodawcy, aby zmniejszyć ryzyko przenoszenia się wirusa w zakładach. Oprócz zachowania odpowiedniej odległości między ludźmi, zaleca się również rozpoczynanie zmian o różnych godzinach (aby mniej osób miało się w tym samym momencie), zmniejszenie liczby osób na zmianach, stosowanie restrykcyjnych zasad czystości i higieny, a także przegląd polityk dotyczących urlopów zdrowotnych, by przekonać chorych pracowników do zostania w domu, bez lęku przed karą czy odwetem. Należy również położyć nacisk na edukację i szkolenia pracowników i przełożonych z zakresu przeciwdziałania zakażeniom, zaś informacje powinny być łatwo dostępne i przetłumaczone na odpowiednie języki. Ponadto, na podstawie tego dokumentu, opublikowano też tzw. [checklistę](#), pozwalającą działowi BHP danego zakładu ocenić przygotowanie firmy do bezpiecznej pracy w warunkach pandemii COVID-19. Wytyczne te przyjęto w kilku Stanach. W Illinois zaproponowano stworzenie Komisji BHP, złożonej z przedstawicieli kierownictwa i pracowników, aby wspólnie omawiać rekomendacje, działania, prawa i środki ochrony w miejscu pracy. Ponadto, odradza się stosowania zachęt do bycia obecnym w pracy oraz kar za nieobecności z powodów związanych z COVID-19⁹⁹. W Północnej Karolinie zarekomendowano codzienne komunikowanie się z pracownikami, aby informować ich o liczbie potwierdzonych przypadków oraz o środkach bezpieczeństwa podejmowanych w ich interesie, łącznie z zapewnieniem zakwaterowania dla osób z objawami COVID-19, które powinny się odizolować, ale nie mogą tego zrobić we własnym domu¹⁰⁰. Stan [Minnesota](#) przygotował wskazówki co do planu gotowości dla branży mięsnej (Preparedness Plan Requirements Guidance - Meatpacking), podkreślając odpowiedzialność "gospodarza", czyli zakładu przetwórczego, za dopilnowanie, by wszyscy podwykonawcy i agencje rekrutujące pracowników i zarządzające nimi opracowali plan przygotowania firmy na COVID-19 i złożyli go na piśmie do firmy-gospodarza.

95 Reuters, "[Germany cracks down on slaughterhouse sub-contracting to fight coronavirus](#)", 22 lipca 2020; "[Germany agrees stricter meat industry regulations following coronavirus outbreaks](#)", *Deutsche Welle*, 20 maja 2020.

96 Tönnies, "[Immediate program for work contracts on the way](#)", 10 lipca 2020; Tönnies, "[History of pandemic protection measures at Tönnies](#)", 28 lipca 2020.

97 European Commission, "[Commission announces exceptional measures to support the agri-food sector](#)", 22 kwietnia 2020.

98 Government of Canada, "[Canada and Ontario take additional steps to protect agri-food workers during COVID-19](#)", 8 maja 2020.

99 State of Illinois, Department of Public Health, "[Guidance for food and meat processing facilities](#)", 4 czerwca 2020.

100 State of North Carolina, Department of Health and Human Services, "[Interim COVID-19 recommendations for food processing facilities adapted from CDC/NIOSH recommendations](#)", 20 kwietnia 2020.

Taki plan powinien zawierać protokoły i praktyki odpowiednio opracowane pod kątem specyfiki pracowników i prowadzonej działalności.

Podobne wytyczne wprowadzono w Irlandii, razem z sugestią podzielenia pracowników na małe podgrupy („pods”), które będą wspólnie pracować, chodzić na przerwy i korzystać z szatni, a nawet podróżować razem do pracy; tak że w przypadku choroby jednej osoby, izolacji podlega tylko ta jedna mała grupa, aby uniknąć jednoczesnej nieobecności kluczowych pracowników¹⁰¹. W obliczu pojawienia się wielu ognisk, wprowadzono również okresowe badania pracowników zakładów mięsnych, z początku tylko w obszarach wysokiego ryzyka, a potem w całym kraju¹⁰².

We Włoszech, w marcu 2020, podpisano umowę trójstronną między rządem, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców, aby narzucić jasne zasady co do środków bezpieczeństwa w celu opanowania ognisk COVID-19. Następnie związki zawodowe zdołały podpisać kilka takich porozumień na poziomie firm¹⁰³.

W Stanach Zjednoczonych związki zawodowy UFCW (United Food and Commercial Workers International Union) z powodzeniem wynegocjował podwyżki płac oraz wdrożenie protokołów bezpieczeństwa z dwoma gigantami branży przetwórstwa mięsnego – JBS i Cargill – aby poprawić warunki pracy kluczowych pracowników w czasie wybuchu ognisk koronawirusa¹⁰⁴. Organizacja wezwała również Kongres Stanów Zjednoczonych do wprowadzenia ograniczeń prędkości linii produkcyjnych w zakładach przetwórstwa mięsnego, aby zmniejszyć ryzyko wypadków przy pracy i ułatwić zachowanie bezpiecznych odległości między pracownikami¹⁰⁵.

W lipcu 2020 Senat Stanów Zjednoczonych uchwalił ustawę o bezpiecznych prędkościach linii produkcyjnych ([the Safe Line Speeds in COVID-19 Act](#)), aby znieść możliwość stosowania wyjątków od obowiązujących zasad w branży mięsnej i drobiowej, określając również wymogi obowiązujące inspektorów¹⁰⁶, a przepisy wykonawcze do tej ustawy zostały następnie uchwalone przez Izbę Reprezentantów. Ustawa w tym momencie jest analizowana w podkomisji (Subcommittee on Livestock and Foreign Agriculture)¹⁰⁷.

Międzynarodowy Związek Branży Spożywczej,

Rolniczej, Hotelarskiej, Gastronomicznej, Tytoniowej i Sprzymierzonych Organizacji Pracowniczych (IUF), będący globalną federacją związków zawodowych z różnych branż, w tym rolnej i przetwórstwa żywności, opracował [wytyczne](#) dla zakładów przetwórczych branży mięsnej i drobiowej, podkreślając pilną konieczność rozwiązania kryzysów BHP, jakich doświadczają pracownicy w obliczu częstych ognisk wirusa w zakładach, wskazując jako przyczynę brak godziwych warunków pracy w branży.

Europejska Federacja Związków Zawodowych Przemysłu Spożywczego, Rolnictwa i Turystyki (EFFAT) sporządziła listę dziesięciu postulatów wzywających Unię Europejską do działania, podkreślając m.in. potrzebę uregulowania praktyk podzlecenia i outsourcingu w tej branży w całej Unii Europejskiej, a także konieczność uchwalenia prawnie wiążących regulacji gwarantujących godziwe warunki mieszkaniowe dla wszystkich pracowników delegowanych w ramach Unii Europejskiej¹⁰⁸.

Północnoamerykański Instytut ds. Mięsa (NAMI), zrzeszający firmy z branży przetwórstwa mięsnego w USA, zawarł dwuletnie [porozumienie](#) z Administracją ds. BHP (OSHA), w celu szerzenia świadomości oraz ochrony pracowników przed COVID-19, poprzez przygotowanie materiałów informacyjnych na temat identyfikowania ryzyka zarażenia koronawirusem, rozpoznawania trudności w kontrolowaniu potencjalnego kontaktu z wirusem, najlepszych praktyk zapobiegania zakażeniom w zakładach przetwórczych, etc.

Niektóre duże firmy przetwarzające mięso w USA, oprócz przygotowania się na wykonywanie testów i wprowadzenia środków zapobiegawczych chroniących pracowników, zainicjowały też plany otwarcia klinik medycznych w pobliżu zakładów przetwórczych¹⁰⁹. Pomogą one nie tylko w walce z koronawirusem, lecz również przyczynią się do ogólnej poprawy zdrowia pracowników. Łatwy dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej przyczyni się do obniżenia kosztów leczenia nagłego, a także poprawi produktywność¹¹⁰.

Hiszpańska Federacja Branży Mięsnej i Przetwórstwa Mięsnego (FECIC) we współpracy z wiodącą firmą konsultingową z zakresu zarządzania ryzykiem i ciałem certyfikującym, przygotowała pierwszy protokół bezpieczeństwa dla hiszpańskiej branży mięsnej, aby zapewnić bezpieczeństwo pracowników, ciągłość operacji i podnieść zaufanie klientów i konsumentów

101 Ireland Health Protection Surveillance Centre, [“Outbreak control in meat factories”](#), 16 września 2020.

102 [“Serial testing programme” to be introduced in meat plants](#), *Irish Farmers Journal*, 11 sierpnia 2020; [“Taoiseach: Serial testing at meat factories to resume next week”](#), *The Irish Examiner*, 11 września 2020.

103 EFFAT, [“Covid-19 outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants State of affairs and proposals for policy action at EU level”](#)

104 IUF, [“UFCW wins breakthrough agreement with Cargill”](#), 23 lipca 2020; IUF, [“UFCW wins agreement on improved protection, conditions at JBS”](#), 23 kwietnia 2020.

105 IUF, [“UFCW calls on U.S. Congress to slow production speeds in meatpacking plants”](#), 16 lipca 2020.

106 [“Booker introduces bill to boost safety and protect meatpacking workers from COVID-19”](#), 28 lipca 2020.

107 [H.R.7521 - Safe Line Speeds in COVID-19 Act: The Humane Society of the United States](#), [“New federal bill seeks to stop high-speed animal slaughter and meat processing during COVID-19”](#), 9 lipca 2020.

108 EFFAT, [“Hungry for fairness: raising standards in the meat sector”](#), 18 września 2020.

109 [“Tyson Foods to open medical clinics at some meat plants”](#), *The Washington Post*, 3 września 2020.

110 [“Tyson Foods to open medical clinics at some meat plants”](#), *The Washington Post*, 3 września 2020.

jeśli chodzi o spełnianie wymogów prawnych i stosowanie najlepszych praktyk w branży mięsnej¹¹¹.

Rząd Wielkiej Brytanii wydał [wytyczne dot. bezpiecznej pracy w branży spożywczej w trakcie pandemii COVID-19](#). Podobne rekomendacje wydała również Brytyjska Organizacja Przetwórców Mięsa (British Meat Processors Association), zalecając częstsze sprzątanie w fabrykach, izolowanie pracowników z objawami, wprowadzenie różnych godzin rozpoczęcia pracy i przerw dla podgrup pracowników, a także zapewnienie dodatkowych środków ochrony osobistej, takich jak przyłbice.

W Irlandii, związek branży usługowej, przemysłowej, eksperckiej i technicznej (Services, Industrial, Professional and Technical Union) oraz Irlandzki Związek Branży Mięsnej (Meat Industry Ireland) uzgodniły między sobą [wyczerpujący protokół bezpieczeństwa](#) mający na celu wygaszenie ognisk COVID-19 w zakładach

przetwórstwa mięsnego. Wspomniany protokół obejmuje zobowiązanie się do regularnego testowania pracowników, nieustannych kontroli przesiewowych stanu zdrowia, mierzenia temperatury, obowiązkowego stosowania środków ochrony osobistej oraz restrykcyjnych kontroli higieny. Wspólne fora dla pracodawców i pracowników powstaną w kilku obszarach, aby dopilnować pełnego wdrożenia tych wytycznych.

W Hiszpanii, jeden z dużych [producentów](#) mięsa uzyskał akredytację Dyrekcji Generalnej Opieki Zdrowotnej Rządu Aragonii na prowadzenie testów diagnostycznych na COVID-19 w swoim własnym laboratorium wewnętrznym. Licencja pozwala firmie na wykonywanie okresowych badań przesiewowych zarówno obecnych pracowników jak i nowych rekrutów, a także badanie powierzchni, narzędzi, materiałów opakowaniowych i sztuk mięsa, zwiększając tym samym kontrolę i zapobieganie rozprzestrzenianiu się koronawirusa.

► 3. Narzędzia i środki zaradcze w ILO

Podstawowe zasady prawa pracy mają zastosowanie do wszystkich pracowników, łącznie z branżą przetwórstwa mięsnego. Państwa Członkowskie ILO zobowiązały się do poszanowania, promowania i realizowania tych fundamentalnych zasad i praw, a także do przestrzegania ratyfikowanych przez nie Konwencji ILO. Oprócz ośmiu fundamentalnych Konwencji, w tym: [Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention](#), 1948 (Nr 87), [Right to Organise and Collective Bargaining Convention](#), 1949 (Nr 98); [Discrimination \(Employment and Occupation\) Convention](#), 1958 (Nr 111) and [Equal Remuneration Convention](#), 1951 (Nr 100), instrumenty o szczególnym znaczeniu dla branży przetwórstwa mięsnego w kontekście trwającej pandemii obejmują również dokumenty na temat BHP, a mianowicie: [Occupational Safety and Health Convention](#), 1981 (Nr 155), [Occupational Health Services Convention](#), 1985 (Nr 161), [Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention](#), 2006 (Nr 187), a także towarzyszące im rekomendacje. Aby dotrzymać standardów opisanych w tych dokumentach, konieczne są, między innymi: ocena ryzyka, hierarchia kontroli w celu eliminowania lub redukcji ryzyka, a także ustanowienie komitetów ds. BHP z udziałem przedstawicieli pracowników, zgodnie z [wytycznymi ILO na temat zarządzania systemami BHP](#).

Ponadto, ILO opublikowała też [politykę ramową zarządzania społeczno-gospodarczymi konsekwencjami pandemii COVID-19](#), w oparciu o międzynarodowe standardy pracy. Polityka ramowa zawiera kluczowe zalecenia zgrupowane wokół czterech filarów, aby powrót do normalności nastąpił w sposób sprawiedliwy i zrównoważony. Te cztery filary to:

- Stymulacja gospodarki i zatrudnienia;
- Wspieranie firm, miejsc pracy i przychodów;
- Ochrona pracowników w miejscu pracy;
- Szukanie rozwiązań na drodze dialogu społecznego.

[Standardy ILO a COVID-19](#): Najczęściej zadawane pytania (FAQ) – Kluczowe zapisy międzynarodowych standardów dot. pracy istotne w kontekście rozwijającej się pandemii COVID-19.

ILO przyjęła serię instrumentów i narzędzi, które mogą okazać się cennym wsparciem, wytyczając podstawowe zasady reagowania na sytuację kryzysową, a także długoterminowego, zrównoważonego rozwoju sektora przetwórstwa mięsnego.

Dokument pt. [Employment and Decent Work for Peace and Resilience Recommendation](#) [Zatrudnienie i Godziwe Warunki Pracy dla Pokoju i Odporności. Zalecenia.], 2017 (Nr 205), podkreśla, że reagowanie kryzysowe musi zapewniać poszanowanie wszystkich praw człowieka oraz przepisów prawa, w tym poszanowanie podstawowych zasad prawa pracy i międzynarodowych standardów pracy.

111 "FECIC unveils first protocol for the Spanish meat industry to avoid risks posed by Covid-19", *Food Navigator*, 7 lipca 2020.

Pracownicy imigranci

ILO posiada szereg tekstów na temat migracji, w tym [podstawowe konwencje ILO](#), [Migration for Employment Convention \(Migracja za pracę\) \(tekst aktualizowany\)](#), 1949 (Nr 97) oraz [Migrant Workers \(Pracownicy Imigranci\) \(zapisy dodatkowe\)](#) 1975 (Nr 143) na temat ochrony pracowników imigrantów oraz zarządzania migrowaniem za pracą, wraz towarzyszącymi mu [Rekomendacjami Nr 86](#) i [151](#), w których przedstawiono narzędzia zarówno dla krajów pochodzenia, jak i krajów docelowych, do zarządzania przepływem migracji i zapewnienia odpowiedniej ochrony pracowników.

Rekrutacja

Konwencja o prywatnych agencjach pracy – [Private Employment Agencies Convention](#), 1997 (Nr 181), dostrzega istotną rolę prywatnych agencji w odpowiednim funkcjonowaniu rynku pracy i określa podstawowe kryteria dla regulacji, rozmieszczenia i zatrudniania pracowników przez prywatne agencje pracy, zwłaszcza agencje pracy tymczasowej. Wspomniana Konwencja razem z [Rekomendacjami do niej – Private Employment Agencies Recommendation](#), 1997 (Nr 188) – podkreśla prawo pracowników do zrzeszania się oraz zawierania układów zbiorowych, a także rozpoznaje potrzebę właściwej ochrony: płac minimalnych, czasu pracy i warunków pracy, ustawowych świadczeń społecznych, BHP – w tym odszkodowań za wypadki przy pracy i choroby zawodowe, a także ochrony matek i zasiłków macierzyńskich.

Rekomendacje dotyczące stosunku pracy pt. [Employment Relationship Recommendation](#), 2006 (Nr 198) obejmują: sformułowanie i stosowanie krajowej polityki legislacyjnej co do ustalenia zakresu praw i regulacji, aby zagwarantować ochronę pracowników zatrudnionych w ramach stosunku pracy; identyfikacja sytuacji, w jakich stosunek pracy ma miejsce; oraz ustanowienie mechanizmów monitorowania nowych zjawisk na rynku pracy i w sposobach organizacji pracy. Dokument ten zaleca, aby polityki narodowe zwróciły szczególną uwagę na zapewnienie skutecznej ochrony pracowników niemających pewności co do istnienia stosunku pracy, w tym kobiet i innych grup nieuprzywilejowanych, jak migranci czy pracujący na czarno.

[Wytyczne ILO w zakresie zasad operacyjnych dla sprawiedliwej rekrutacji i określenia cen rekrutacji i innych kosztów z tym związanych](#) prezentują całościowe podejście do sprawiedliwej rekrutacji poprzez opracowanie, wdrożenie i egzekwowanie praw i polityk

regulujących branżę usług rekrutacyjnych i mających na celu ochronę praw pracowniczych. Te zasady i wytyczne odnoszą się do obowiązku rządów, aby zapewnić poszanowanie, ochronę i przestrzeganie uznanych międzynarodowo praw człowieka, w tym podstawowych zasad prawa pracy i innych międzynarodowych standardów pracy znajdujących zastosowanie do procesu rekrutacji zarówno w ramach danego kraju, jak i rekrutacji międzynarodowej, uwzględniając także [konflikty i sytuacje kryzysowe](#). Zgodnie z tymi zasadami i wytycznymi, "firmy i organy publiczne zajmujące się zatrudnieniem są odpowiedzialne za poszanowanie praw człowieka w procesie rekrutacji pracowników, poprzez kontrolę procedur rekrutacyjnych z należytą starannością. Powinny też reagować na związane z tym praktyki naruszające prawa człowieka". Osoby rekrutujące pracowników do pracy w innych krajach również powinny przestrzegać praw człowieka, w tym podstawowych zasad prawa pracy, zgodnie z zapisami prawa międzynarodowego, prawa kraju pochodzenia, krajów tranzytu i kraju docelowego, a także międzynarodowych standardów pracy¹¹².

Ubezpieczenia społeczne

Konwencja o minimalnych standardach ubezpieczeń społecznych – [Social Security \(Minimum Standards\) Convention, 1952 \(Nr 102\)](#) – określa kluczowe zasady systemów ubezpieczeń społecznych, a także minimalne wymogi dla każdego z ich dziewięciu obszarów, w tym: opieka zdrowotna, świadczenia chorobowe, zasiłki dla bezrobotnych i świadczenia związane z wypadkami przy pracy.

Rekomendacje dotyczące minimalnych wymogów co do objęcia ubezpieczeniem społecznym – [Social Protection Floors Recommendation](#), 2012 (Nr 202), promują powszechne i progresywne podejście do objęcia wszystkich ludzi ubezpieczeniami społecznymi. Dokument ten postuluje rozszerzenie ubezpieczeń społecznych poprzez gwarantowanie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej a także gwarancji pewnego minimalnego przychodu dla wszystkich, zgodnie z wytycznymi opisanymi w standardach ubezpieczeń społecznych ILO.

Płace

Konwencje ILO dotyczące płac, a w szczególności: [Protection of Wages Convention](#), 1949 (No. 95) oraz [Equal Remuneration Convention](#), 1951 (No. 100), promują regularne wypłaty sprawiedliwych wynagrodzeń dla pracowników oraz takie same wynagrodzenia dla osób wykonujących taką samą pracę.

Godziny pracy

Konwencje ILO dotyczące czasu pracy, w tym [Konwencja o 40-godzinnym tygodniu pracy](#) pod tytułem:

112 ILO, zasady i wytyczne dot. sprawiedliwej rekrutacji i określenia cen i kosztów rekrutacji - [General principles and operational guidelines for fair recruitment and definition of recruitment fees and related costs](#), 2019.

Forty-Hour Week Convention, 1935 (Nr 47) oraz [rekomendacje o skracaniu godzin pracy pt. Reduction of Hours of Work Recommendation](#), 1962 (Nr 116), promują zdrowie fizyczne i dobrostan psychiczny pracowników oraz wysoką produktywność poprzez ustalenie zasad takich jak 40-godzinny tydzień pracy, zapewnienie przynajmniej 24h nieprzerwanych godzin odpoczynku co siedem dni, a także prawo do płatnego urlopu co roku.

Dane kontaktowe

International Labour Organization /
Międzynarodowa Organizacja Pracy
Route des Morillons 4
CH-1211 Genewa 22
Szwajcaria

Sectoral Policies Department /
Dział polityk branżowych
e-mail: covidresponsesector@ilo.org